

17.-maitoget – ti ganger lengre?

Arnulf Kolstad

Denne månedens kronikkforfatter er professor i sosialpsykologi ved Psykologisk institutt, NTNU i Trondheim, og deltar i et forsknings- og utviklingsprosjekt om utbygging av det psykiske helsevesenet i Kina. Sammen med Karen Kollien Nygaard, Ole Jacob Madsen, Nadia Ansar, Guri Vindegg og Svein Øverland er han invitert av Tidsskriftet som fast kronikør. Neste måned: Karen Kollien Nygaard.

Den 19. mars i år passerte folketallet i Norge fem millioner. I løpet av 70 år hadde det økt med to millioner. I 2028 mener folketellerne det vil bo seks millioner her i landet. Men er ikke det egentlig altfor få? Når vi tenker på hvor vakkert, rikt og vellykket dette landet er. Burde vi ikke invitere mange flere til å bosette seg her og få del i (olje)rikdommen, naturherlighetene, skiføret og den norske rause levemåten? La folk fra resten av verden få mulighet til å merke at det er «typisk norsk å være (selv)god».

Skal vi forklare psykologiske mekanismer må vi bruke verbalspråket. Det bør være det vi konsentrerer oss om, ikke ansiktsuttrykket, ansiktsformen eller kosmetikken. Derfor kunne det være en fordel om ansiktet var tildekket på universitetet

Vi er kun 15 mennesker per kvadratkilometer her i landet. I Kina, for eksempel, bor det nesten ti ganger så mange på den samme kvadratkilometeren – i gjennomsnitt, og i Nederland bor det 464 flere per kvadratkilometer enn det gjør i Norge. For ikke å snakke om i Monaco, der 16 923 mennesker deler på en kvadratkilometer, eller i Singapore der det er over 6000 flere enn hos oss. Norge er faktisk et av de aller mest glissent befolkede land i verden, på 149. plass av 182 land når det gjelder befolkningstetthet. Selv Sverige ligger foran oss med 22. Nederst på lista ligger Namibia og Mongolia, der et par innfødte deler på kvadratkilometeren.

Når folk fra Sør-Øst-Asia besøker Norge, spør de ofte om hvorfor husene står så langt fra hverandre. Vi må svare som sant er: Det bor ikke flere mennesker her.

Det gjør selvfølgelig noe med oss at vi har så stor avstand, ser så få og har så mye tomrom å ta av sammenliknet med de fleste andre folk i verden. Personlig skulle jeg ønske det bodde i hvert fall dobbelt så mange i Norge som det gjør nå, helst ti ganger så mange. Ikke bare for å gi fattige og slitne et bedre liv (det er jeg nemlig ikke sikker på at de ville få), men fordi mennesker er hyggelig å omgås. Hyggeligere desto flere det er av dem og desto mer forskjellige de er. Å treffe folk med andre matvaner, klesdrakt, religion og fritidssysler enn de trauste norske, er jo bent frem spennende og interessant.

Ta for eksempel de som går med burka eller med niqab, som tildekker ansiktet så bare øynene vises. Er det ikke en utfordring å forstå hvorfor noen kan finne på å gå slik, ta rede på bakgrunnen for det? En professor ved Universitetet i Tromsø ville ikke at studentene på forelesningene hans skulle gå med slike klær, og han forbød dem å komme. Selv har jeg av og til tenkt det motsatte, å påby studentene å tildekke ansiktet og kroppen så vi kan konsentrere oss om det vesentligste: samtalen

som kan beskrive og kaste lys over verden og menneskene. Skal vi forklare psykologiske mekanismer, kommer vi ikke langt med ansiktsmimikk eller kroppsspråk, da må vi bruke verbalspråket. Det er overlegent i vitenskapen om mennesket og bør være det vi konsentrerer oss om, ikke ansiktsuttrykket, ansiktsformen eller kosmetikken. Derfor kunne det være en fordel om ansiktet var tildekket på universitetet.

Vi kunne gått enda lenger i vår imøtekommenhet overfor det som er annerledes, og latt muslimene prøve ut sin religion her i landet, som statsreligion, la oss si i et par hundre år. Ville ikke det vært en hyggelig avveksling og et spennende prosjekt? Den ene religionen er som kjent hverken bedre eller mer sannferdig enn den andre, og litt avveksling også på dette området ville utvilsomt vært sunt. Nå har det jo ikke skjedd stort siden kristendommen, først katolisismen riktignok, ble innført og avløste Tor, Odin og den norrøne religionen, det som i dag kalles overtro. Men som var like troverdig og tilforlatelig for folk flest her i landet som kristendommen er i dag og som islam kunne bli.

Forskjellen mellom kristendommen og islam er jo ikke stor. Det er først og fremst i synet på Jesus de to religionene skiller lag. Mens kristne mener Jesus er en del av Den hellige treenighet, mener muslimene at han «kun» er en profet, ikke engang den viktigste av dem. Her burde det ligge an for det vi i sosialpsykologien kaller «re-kategorisering» altså å avskaffe etablerte kategorier eller grupper og slå dem sammen i større enheter, overordnede kategorier.

Vi kunne samle alle dem som tror på en Gud, i kategorien «religiøse», og på den måten oppheve motsetninger og avskaffe fiendtlighetene mellom ulike trosretninger. Faren er at det muligens raskt ville bli etablert en ny «ut-gruppe». Nemlig de ikke troende eller ateistene, som da utvilsomt ville stå overfor en enda mektigere og mer samlet motstander enn i dag. Men kampen mellom ulike trosretninger ville altså vært en saga blot, og ateistene hadde vel klart seg sånn noenlunde – selv uten hjelp fra noen Gud.

Det er vanskelig å tenke seg noe mer norsk enn 17.-maitoget. Sammenliknet med andre lands feiring av nasjonaldagen er marsjeringen i søndagsstasen med hornmusikk i spissen uovertruffen som folkelig markering av fedrelandskjærlighet. Men er ikke 17.-maitoget altfor kort de fleste steder? En tidobling av folketallet ville løst problemet og gjort togene ti ganger lengre. Hurraropene ville forsterkes og den uskyldige begeistringen for det norske kunne nå nye høyder. Det ville bidratt til enda mer jubel i vakre maidager når løvet spretter og sola varmer.

I det hele tatt er det vanskelig å se noen negative følger av 17.-maitog som er ti ganger så lange. Det er heller ikke så vanskelig å få til: Ved å invitere folk fra hele verden til å bosette seg her, øke folketallet til 50 millioner istedenfor 6 millioner i 2028 og regne med at forholdsvis like mange som nå ville delta i 17-maifeiringen.

Selv om folketallet i Norge skulle tidobles ville folketettheten vært betydelig lavere enn i Sveits (186), Italia (196), Tyskland (236) og Storbritannia (246). Disse landene klarer seg som kjent utmerket på mange måter. Høyt folketall trenger ikke være noe problem. Alt avhenger av hvordan vi møter dem som ønsker å bo i Norge. Vi kan gjøre det enten med mistenksomhet, frykt eller avvisning, eller med interesse, vennlighet og nysgjerrighet.

Vi mennesker har den enestående evnen ingen andre dyr har, til å bestemme oss for hvordan vi vil være overfor artsfrender. Det «ligger ikke i genene» å være fiendtlige overfor dem som er annerledes enn oss selv eller tilhører en annen gruppe. Det genetiske eller instinktive spiller liten rolle for holdningene til andre. Da har tankene og følelsene, det kulturen har utstyrt oss med, større betydning.

Vi mennesker kan tenke ved hjelp av språket og bestemme oss for hvordan vi vil reagere. Det er en evne vi bør benytte oss av. I det lange løp vil det være bedre å tenke seg om enn å la være. De som

tenker seg om når det gjelder innvandring, vil som oftest komme fram til at ulikhet beriker, at det spennende og lærerike ligger i det som er annerledes, og at stor variasjon bidrar til større levedyktighet i enhver populasjon.

Irrasjonell angst for det ukjente er ofte knyttet til fremmedfiendtlighet. Enkelte vil oppleve det fremmede truende og farlig. Vanskelig å få det på plass i etablerte kategorier, og de mest rigide har vanskelig for å opprette nye kategorier. De foretrekker å gripe verden og andre mennesker med velkjente kategorier. Derfor rygger de tilbake, blir engstelige når de står overfor noe nytt, for eksempel mennesker med en annen religion, en annen klesdrakt og fremmed utseende. Kanskje er det en «naturlig» reaksjon, men ikke desto mindre kan *Homo sapiens* overstyre slike «naturlige» reaksjoner, og vi bør benytte oss av den muligheten fremfor å reagere instinktivt med frykt og fiendtlighet.

arnulf.kolstad@svt.ntnu.no